Recomanacions per una comunicació intercultural

Recomanacions generals:

- No utilitzar la paraula 'immigrant' per fer referència a les persones que en algun moment determinat sí han realitzat un moviment migratori.
- No identificar com a 'immigrants' a persones d'unes cultures determinades en detriment d'altres que simplement són referenciades com a estrangers o ciutadania.
- Fugir d'imatges o associacions binàries que despersonalitzin la diversitat cultural.
- No contribuir a la promoció de rumors ni prejudicis culturals.
- No fer èmfasis en la nacionalitat d'una persona quan aquesta sigui la protagonista d'un crim, de la mateixa manera que no es fa quan és protagonista d'una bona acció. La bondat i la maldat humanes són implícites en totes les cultures.
- Tenir en compte que les persones migrants també són diverses i que viuen l'experiència migratòria segons les seves identitats culturals: dones, joves, persones majors, homosexuals, persones amb malalties cròniques, persones amb discapacitat, etc.
- No oblidar mai que el dret a migrar no només és un dret quan una persona sol·licita asil per desesperació, sinó que pot voler migrar com a projecte de vida.
- Contextualitzar les informacions: tenir en compte els contextos socioculturals, econòmics i polítics tant de les persones que migren com de les societats que acullen.
- Fugir de l'ús impactant i especulatiu de dades i xifres.
- Tenir cura amb el to de la notícia: fugir d'una postura sensacionalista o determinista.
- Saber utilitzar de forma responsable les fonts: Qui diu? Què diu? Com ho diu?
- Vigilar que l'ordre narratiu no instrumentalitzi els testimonis de les persones expertes o dels protagonistes de les notícies.
- Garantir el dret a la pròpia veu: sempre que sigui possible ha de parlar la persona protagonista de la notícia; que la seva experiència sigui font de coneixement; que no siguem sempre 'nosaltres' els que mirem i tenim autoritat per relatar allò que mirem.

- Posar en crisi el punt de vista euro-centrista: la diversitat cultural té una opinió i coneixements sobre política, economia, cultura, el món acadèmic, el món mèdic, el món jurídic, la cultura de l'oci,etc. que només ha de ser demandada i escoltada.
- Treballar una comunicació intercultural: procurar un accés i participació social horitzontal, igualitària i justa de totes les comunitats culturals que formen part de la nostra societat.
- Evitar l'anècdota i els succés per anar cap a un periodisme del procés. Saber veure la continuïtat d'un fet i no cercar el titular fàcil que crida l'atenció però no explica res del per què s'ha produït i/o seguirà produint-se.

Recomanacions específiques:

Taula Migracions i Cultura de la Por:

- Contextualitzar sempre el moviment migratori al qual ens referim. Explicar quines son les relacions internacionals que poden regular, o no, el moviment migratori que es relata.

- 'Immigració il·legal' no és una afirmació correcte. No s'ha de criminalitzar els moviments migratoris. El fet que no hi hagi un acord entre països no vol dir que migrar sigui il·legal.

- ' Sense papers' o 'indocumentats' no són expressions correctes. Les persones que migren tenen nacionalitat, tenen 'papers'.

- Quan parlem de moviments migratoris explicar quines són les relacions internacionals que regulen les relacions entre països. És en el marc d'aquestes relacions on es considera que un migrant és legal o il·legal.

- No identificar els moviments migratoris com una amenaça. Fugir dels rumors que identifiquen migrants com a persones que amenacen l'estabilitat econòmica, laboral, sanitària i cultural. Hi ha dades que desautoritzen aquesta rumorologia.

- No associar la voluntat de les persones que volen migrar únicament a la desesperació. Tot i que majoritàriament es cerca una millor vida, aquest no és l'únic motiu ni l'única manera de referir-se a la motivació de les persones. La desesperació unida al concepte amenaça citat en el punt anterior, són una combinació que alimenten la cultura de la por.

- Evitar la despersonalització de les persones que migren: totes tenen una història de vida que s'ha de fer el màxim de visible. No els podem tractar només com a dades numèriques, o com a persones només associades a la desesperació, l'amenaça o a la futura criminalització (pura especulació)

- S'ha de treballar amb respecte els condicionants conjunturals de la seva procedència; els motius i expectatives de rebuda que els fan emprendre el viatge; els trets connaturals de qualsevol identitat cultural, sexual, i condició física.

- No especular sobre la realitat de les persones migrants i les seves motivacions. Sovint establim molts prejudicis segons la procedència de les persones que migren. Sovint esperem de la persona que migra una actitud de desesperació, submissió o que sigui desvalguda, que no conegui els seus drets, que sigui analfabeta, etc.

- És necessari donar veu a les persones que migren. Que elles expliquin la seva experiència migratòria: motius, objectius, què deixen enrere, què els costa venir -econòmicament i emocionalment-, quines expectatives han regit la seva decisió, si els han donat facilitats o posat traves des de les institucions,... Donar més temps i espai mediàtic.

- Donar cobertura mediàtica a les diferents possibilitats de migrar. No només es migra en condicions 'desesperades' o en pasteres. El major percentatge de persones que migren ho fan de manera segura, en vaixells o en avió. Si donem aquest espai, obrirem la diversitat de persones que migren i no només entendrem el moviment migratori en clau dramàtica.

- Posar molta alerta amb el vocabulari que s'utilitzi a l'hora de narrar les experiències migratòries. No podem narrar-les alimentant la cultura de la por i la desesperació; no podem estigmatitzar el passat i les opcions de futur de les persones que migren.

- Tenir una actitud vigilant amb les imatges que s'utilitzin per il·lustrar els moviments migratoris i les persones que migren. Moltes vegades volem sensibilitzar sobre alguna situació i el que fem es homogeneïtzar la desesperació i motivacions de les persones que migren.

- No podem utilitzar tampoc les persones migrants emmanillades, entrant en furgons policials, increpades per cossos policials... contribuïm a la criminalització de les seves motivacions quan ni tan sols sabem quines són. Insistim, migrar no és delicte. En tot cas, es realitzen moviments migratoris entre països que no han regulat aquesta relació.

Interculturalitat i convivència

- Estar sempre alerta a no utilitzar la paraula immigrant per referir-se a certs col·lectius culturals amb qui convivim. Quan parlem de diversitat cultural parlem de ciutadania. Per tant, no podem establir diferències entre cultures. Per què una persona vinguda de la comunitat europea és estrangera, i si és extra-comunitària és immigrant? Establir aquesta distinció és fer ús d'un prejudici de classe. Tothom som veïnats.

- Evitar la sobre-dramatització dels conflictes. Si bé és cert que tota convivència comporta conflictes, aquests no necessàriament són problemàtics o violents. Si ho són, cal anar alerta amb l'ús tendenciós del vocabulari i del to de la informació.

- No associar sempre diversitat cultural amb violència, conflicte o problemes. Cal fugir de l'estigmatització a l'hora de relatar els conflictes inherents a la convivència. La violència no és només un tret d'unes cultures determinades. La dificultat de convivència no és dona només entre determinades cultures.

- El vocabulari ha d'enriquir la informació que es dóna, no sobredimensionar el fet que es relata. Moltes vegades s'utilitza un vocabulari quasi bel·licista per narrar els fets. Si no aporta informació sinó que l'exagera, millor no utilitzar-lo.

- Els testimonis o les fonts d'informació que s'emprin han d'aportar informació i han de ser el màxim d'objectives. No es pot emprar un testimoni per mostrar el grau d'enuig que una situació ha provocat ja que pot partir d'una percepció subjectiva i parcial de la realitat.

- S'ha d'intentar comptar amb fonts o testimonis experts. Les entitats, col·lectius i plataformes ciutadanes, administració pública... poden ser una bona font a utilitzar per donar llum al context del fet que es relata.

- És imprescindible contextualitzar el fet que es relata. S'han d'explicar precedents que puguin ubicar el conflicte que es relati. Per exemple, si es parla d'un barri en concret, explicar les seves característiques econòmiques i culturals, i el per què d'aquestes. Un barri no és pobre o problemàtic per la diversitat cultural que hi habita, sinó per qüestions urbanístiques, institucionals, econòmiques,...

- És convenient donar un seguiment als fets que es relaten. Si s'informa sobre un conflicte determinat, cal donar-li continuïtat. Veure com es resol finalment. No es pot informar sobre la realitat social a base d'anècdotes o fets aïllats. I menys amb to tremendista. Si ho fem així és fàcil caure amb estereotips i trobar culpables allà on el que falla és la infraestructura institucional.

- Alerta amb l'ús de les imatges. Tenir cura a no associar només vandalisme, violència, criminalització amb diversitat cultural. Fer-ho contribueix a estigmatitzar cultures senceres.

- Alerta amb els muntatges audiovisuals: la combinació d'imatges de conflictes, al ritme d'una música impactant, on una veu en off relata amb to i vocabulari tremendista, només pot oferir un relat espectacular que no ajuda a reflexionar sobre el per què dels fets.

- Prudència a l'hora d'associar la diversitat cultural amb un ús no adient de l'espai públic. Cal interrogar-se del per què moltes cultures fan vida al carrer i no a les llars o a espais tancats. I entre els motius es troben fets connaturals com els identitaris, i fets impropis i per causa institucional com el grau i el per què de l'empobriment de certes cultures, persones, barris, sexes i sexualitats, etc...

- Fugir d'una visió euro-centrista a l'hora de parlar de convivència. Cal tenir present que la informació que donem contribueix a construir el concepte de ciutadania. Quan ho fem, a cops avaluem si les persones estan o no integrades. Quan parlem dels processos d'integració no només ho hem de fer tenint en compte els deures de les persones que han vingut, sinó també tenint en compte els deures de la societat que acull.

- Molt necessari fer visibles les aportacions de la ciutadania migrada i de la diversitat cultural. Com medien en temes de convivència; com enriqueixen la societat a tots els nivells; la seva riquesa intel·lectual; convertir la diversitat cultural en font de coneixement i en representants de la participació social

Taula Treball Dones, Migracions i Interculturalitat:

-Introduir la perspectiva de gènere a les informacions que tracten sobre processos migratoris per relatar les situacions específiques que viuen les dones. Els moviments migratoris afecten les dones de manera específica pel fet de ser dones: maternitat, control sobre la reproducció, menstruació, higiene íntima, etc. A més, precisament pel seu sexe, l'explotació sexual i les violacions son fets que, degut a les violències masclistes que s'estructuren de manera global, poden afectar als seus trajectes.

- Aplicar un punt de vista crític a l'hora d'entendre les motivacions específiques que porten a les dones a demanar asil: ser homosexual perseguida, ser activista pels drets de les dones, haver estat repudiada per la família, escapar de la mutilació genial femenina... I fer visible el xoc amb el qual es troben quan l'asil els és denegat.

-Evitar tons paternalistes on les dones migrants siguin vistes com a víctimes, sotmeses a una cultura masclista, menys tolerant o més autoritària que la nostra. Això requereix evitar la mirada euro-centrista i colonial, a més de tenir en compte que les dones migrants són en molts casos reagrupadores familiars, mantenen les seves famílies als països d'origen i s'organitzen per defensar els seus drets, etc.

-Evitar també centrar la figura de la dona migrant en la domesticitat de l'àmbit privat i en la reproducció o la natalitat quan es parla de diversitat i convivència, ja que determinats discursos legitimen idees estereotipades sobre el concepte de família migrada.

-En canvi, fomentar aquelles informacions on es doni una visió positiva i apoderada de les dones migrants, on elles siguin les protagonistes de les notícies i, per tant, tinguin veu.

-Cercar sempre el context i el paper que juga el gènere (així com la classe social o l'origen ètnic) a l'hora d'explicar el per què de determinades situacions, com el tràfic de persones o la prostitució. Per a un enfocament correcte, utilitzar fonts expertes i no quedar-se amb les versions oficials. Fer palès sempre que el tràfic de persones i la prostitució són possibles perquè, als llocs de destí, existeix una demanda a ser coberta i hi ha prostituïdors disposats a pagar per les dones.

- Si s'informa sobre les dones migrades que exerceixen la prostitució a la nostra localitat, no tractar la noticia com un fet conjuntural i evitar un llenguatge criminalitzador. Explicar com funcionen les màfies per veure que moltes d'elles son enganades, apallissades i forçades a fer el que fan sense que hi hagi una estratègia legal i policial -a nivell nacional i internacional- ferma per impedir-ho.

-Evitar la generalització d'entendre les dones migrants com un grup homogeni i l'estereotipació que això comporta. Cada una d'elles deixa enrere una realitat concreta i té els seus propis motius per abandonar el seu país. Associar, per exemple, nacionalitats amb pràctiques concretes (com la prostitució o la neteja de cases, amb el component masclista i de classe que això implica) genera estigmes.

- No introduir imatges que estigmatitzin determinats col·lectius i on surtin dones, per exemple, emmanillades, exercint la prostitució... evitar fixar determinades idees a l'imaginari col·lectiu que associen el conflicte amb 'els altres'.